

Cselekvés Iskolája

PEDAGÓGIAI DOLGOZATOK

Kiadja „A Gyakorló Polgári Iskola Könyvtára”.

Igazgató: KRATOFIL DEZSŐ

Megjelenik tanévenként 5 kettős számjelzésű könyvalakú füzetben, 32 ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára egy tanévre 12 pengő.

Szeged, Boldogasszony-sugárut 8. szám.

Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola gyakorló iskolája.

Ünnepi beszéd.

Magyar szívünk szent érzésével köszöntjük mindazokat, kik a megemlékezés és hódolat ez ünnepségére az erényekben és hűségben gazdag Losonc városában a mai napon velünk együtt egybesereglettek.

És testvéri szeretettel ölellek át benneteket losonci Öregdiákok, hű bajtársaim. Ime e felemelő pillanat magasztosságában itt állunk az ódon intézet tisztos falai előtt, hogy meggyújtva lelkünkben a visszaemlékezésnek, a tiszteletadásnak és hálának örök mécseseit, az erkölcsi értékek iránti hódolattal és Isten dicsőítésével leboruljunk az öreg intézet nemes tradíciói előtt, ma, amikor a megpróbáltatások, megaláztatások és szenvedések hűsz esztendeje után örömmünnepet ülve, e szent hajlékot ismét a magyar közművelődés házává avatjuk.

Sokan vagyunk itt testvérek, bajtársak, hű magyarok. Többen a férfikor teljében, erőben, egészségben, a munkakészség ruganyos lendületében, mások deresedő fejjel, vagy a tisztos öregkor nehezedő vállaival. Sokan nem is ismerjük egymást, mert az élet szétválasztható útjain alig vagy nem is találkozánk. Vannak még együvé tartozó bajtársak is, kik az életbeindulás nagy pillanata óta ma először tekinthetnek egymás szemébe. A hivatás, a kötelesség, az imádott haza különböző vidékeire szórt szét bennünket s egymástól távol, más-más örhegyen, szerényebb vagy díszesebb munkakörben és a nevelői hi-

* A losonci Öregdiákok 1939. évi június hó 30-án tartott ünnepélyén elmondotta: Kratofil Dezső.

vatás sokféleségében szolgáljuk Istenünket s nemzetünk kultúrájának szent ügyét.

Mégis valamennyien testvérek vagyunk. Egymás kezét megszorító, igaz hűséges bajtársak, magyarok s mindannyian boldogsággal és az alázatosság himnuszával hajtjuk ma fejünket az öreg Alma Mater ölébe, mert mind akik itt vagyunk ennek az intézetnek áldott falai között nevelkedtünk, ezekhez a falakhoz tapadnak ifjúságunk boldog emlékei, az előretörő ifjú lelkek színes álmai, nemes ambíciói. És ettől az intézettől kaptuk valamennyien az elindító nagy inspirációkat, melyek lelünk az igazságok, az erkölcsi szépségek és jóságok felé vették, hogy megérezzessék velünk az etikai világrend fundamentumát. Itt plántálták valamennyiünk lelkébe az istenfélmet, ember- és hivatásszeretetet, a nevelői pálya iránt való vonzalmat, a gyermeki élet tiszteletét s az az iránt való hódolatot, a szunnyadó istenadta erők bimbókbafesléséért. Itt nevelődtünk ez intézetben, hogy majdan mint felnőtt emberek lelki felépítésünkben szépen és boldogan tudjunk élni s hogy mint derék magyar férfiak, évezredes alkotmányuk tiszteletében, felebaráti szeretetben és Isten dicsőítésében nemzetünk dolgozó és konstruktív egyénivé válhassunk.

Végül boldogan valljuk magunkat valamennyien itt édes testvérünknek, mert mindannyiunk szívében kik itt vagyunk, itt gyújtották lángra az áldozatos honszeretet szent tüzét. A húszéves sötétség után ennek fényétől idevezéreltetve ölelünk át téged szent hajlékunk abban a boldogságban, hogy — nemzetünk életének egy megrendítő tragikus pillanatában az ezeréves haza földjére betolakodóknak a Mindenható igazságos és jóságos keze által történt elűzetése után — ódon falaidra ismét kitűzhetjük az ősök áldozatos vérével annyiszor megszentelt szimbólumot: a háromszínű magyar lobogót.

Losonci Öregbajtársak! Szeretett Pedagógus-Testvéreim, nincs alkalmatosság ma arra, hogy ez ünnepélyes pillanatban sokat beszéljünk azokról az eseményekről, melyek nemzetünk tragikumát a világegés után előidézték, vagy azokról az okokról, melyek az ezeréves magyar föld darabjait — egy felborult világrend zűrzavarában és erkölcstelenségében, igazságtalanul és bosszúból, az idegen érdekekért vívott küzdelmekben kifáradt s főleg a megtévedt gyarló önfiaik által vágott sebektől vérző nemzet kábulatában: a hűtlenségnek és ármánykodásnak jutalmául — érdemtelenül idegen népeknek juttatták.

Ezek az események mindannyiunk által ismertek s ma már bizonyossá vált, hogy az elkövetett igazságtalanságok a világ jobb lelkiismeretét már nem egyszer felénk fordították.

És nem látja-e már mindenki, hogy épen a mi nemzetünkkel elkövetett árulások fordították fel Középeurópának a törté-

nelem, a természeti erők és a gazdasági élet törvényszerűségei által évszázadokon át kiformált természetes rendjét.

Azóta nincs nyugalom és nincs békeesség a földnek ezen a részén. Nem is lesz mindaddig, míg Szent István országának ezeréves határai a rajta életet kapott népeknek testvéries, egymást támogató és egymást megértő egyetértésében vissza nem állítatnak a Kárpátok-koszorúzta szent föld egész területén. A történelem kerekai ha tétovázva is, de biztosan haladnak az igazságosság felé.

A minket körülzáró bilincs immár megpattant s az események döntő törvényszerűségei már többi ellenségeink lelkiismeretét is megfélemlíték.

Az igazság és fájdalom szavai helyett azonban, — melyek minden magyar ember szívében úgyis benneélnek —, együttlé-
tünk e rövid pillanatában láncoljuk össze most a losonci öregdiákok szívét. Legyen a mai nap a mi emlékezésünk. És szálljon inkább a hálának, a hódolatnak és tiszteletnek himnusza e szent pillanatban mindazok felé, kik segedelmükkel s honszerelmükkel e boldog napot nekünk megszerezték.

Losonci Öregdiákok, szeretett magyar testvérek, nézzünk hát büszke tekintettel ősi intézetünk homlokára. Ebben a pillanatban a mindannyiunk lelkét egybekapcsoló s megrázó szent érzésben dobbanjon most össze a szívünk. Imhát megértük a mai napot s a hűtlenség, a hivalkodás, az igazságtalanság és elbizakodottság dicstelen jelének eltávolítása után, ime elhelyezhetjük ma Alma Materünk homlokzatára az áldozatos hűségnek és a magyar honszerelemnek szent szimbólumát.

És hogy e pillanat fensége teljes legyen, idézzük mély áhítattal magunk közé ez ódon intézet összes volt magyar tanárainak és tanulóinak áldásos szellemét.

Lelki szemünk előtt imé megelevenednek az intézet tudós igazgatóinak Terray Károlynak és Zayzon Dénesnek tiszteletet és tekintélyt parancsoló alakjai, kik tudományukkal és személyiségüknek varázsával évtizedeken át igazságosan és bölcsen szolgálták a hivatásszerető magyar tanítóvánevelésnek magasztos ügyét. Itt van közöttünk Nagy Iván tanáruk szelleme, a jellem tisztja nemes magyar férfiúé, ki édes anyanyelvünk szépségeinek feltárásával emelt oltárokat az irodalom és költészet halhatatlanjainak. Látjuk magunk között Thaisz Lajost, a nevelésre bízott ifjúság szerető barátját és támogatóját, ki szellemi képességeinek sokoldalúságával adott az ifjú lelkeknek inspirációkat, bebizonyítván azt is, hogyha bár a Szepesség németajku fia volt, mégis ő volt az első közöttünk a honszeretben és a magyar haza függetlenségének imádatában. Itt lebeg közöttünk Laczek Gyulának áldott jósága, az istenfélelemnek, az istenszolgálatnak és az önfeláldozásnak apostola, ki erkölcsi életünk kialakításának szolgálatában volt munkatársa a Gond-

viselésnek. És eljött közénk e pillanatban Szotyori Nagy Józsefnek, a nagy zenepedagógusnak alkotásokban gazdag konstruktív lelke, lángoló magyar hazaszeretete. Beniczky Lajosnak küzdelmes, beteges élete mellett is fénylő szelleme és sorolhatnám tovább és tovább, mert mind itt vannak ők most velünk, valamennyien, kik hivatásukkal ez intézetben hetven éven át Istent, hazát és a kultúrát felmagasztalták. És megtiszteltek bennünket az intézet volt tanárai közül azok a kiváló és derék férfiak is, kik a Mindenható jóságából és kegyelméből az áldott pillanat meghittségében és nagyszerűségében tanítványainkkal ma együtt örvendezhetnek. Legyen áldott az ő jelenlétük, megtisztelő ragaszkodásuk. Legyen áldott s felmagasztalt a megboldogult szeretett tanárok emlékezete, kiknek tudása, bölcsessége, lelkeiből szétsugárzó emberszeretete és tiszta humanitása tette édes Alma Materünkkel, boldogulásunk és boldogságunk elindítójává s az örök emberi eszmények hordozójává e szent falakat.

De legyen a szavunk dicsőtítő ének is, a hálának és gyermeki áldozatosságnak himnusza Istenünkhöz, hogy a szenvedések, megaláztatások és megpróbáltatások után minket megsegített s a trianoni bilincsek átkos gyűrűjét széttépve, visszaadta nekünk Szent István országa elrablott földjeinek egy részét.

Nem hagyott el a Mindenható minket, mert mi sem hagytuk el Őt.

Megéreztetted velünk, hogy bizakodó reménységünk, igazságbavetett hitünk, s a jobb jövőért való mindennapos fohászkodásunk nem volt hiábavaló. És bizonyossá tette, hogy az állhatatosságnak, az ősi magyar erényeknek útjait továbbjárva, a még elveszett többi drága magyar föld is visszatér. Mert „Uram Istenem ~~Te látád és látod~~, hogy aratás helyett új magyar sírokkal annyiszor beszórtuk a fél világot. Így volt ez már ezer év óta“. S Te Mindenható Urunk e sok áldozatért bennünket, mint a szenvedések és megpróbáltatások után eddig mindannyiszor, most is felmagasztaltál és megsegítettél. Szálljon mind ezekért imádságunk az eget Urához. Dicsőség és hála illesse a mi jóságos Istenünket.

Illesse emlékezésünk és hódolatunk a legnemesebb magyart: Magyarországnak kormányzóját. Ő volt az, ki az elárvult nemzet haláltusájának tragikus pillanatában „Mint Szent László tennergervédő hőseinek késői vitéze“ csillogó karddal a kezében, mint a magyar bátorság, hűség és büszke becsület lovagja megjelent.

A szegedi Hősök Kapujának egyik freskója valóban meg-rázóan örökíti meg azt a jelenetet, mikor a megtévedettek, a bűnbeesettek s a halottrablók által teremtett zűrzavarban, a kábulatból felébredt derék, áldozatos magyar tisztekkel és katonákkal, az elszántság fegyverével s a szűzmáriás magyar lo-

bogóval elindul a Nemzeti Hadsereg az otrantói hős büszke vezérletével. Mert ők látták és hitték „hogy jaj annak, ki meghajol, aki meghajol; ki meghajol sírjára térdel, jaj annak, ki könnyekkel sirat, nem harccal, gyilokkal, fegyverrel, vérrel“.

Az út, melyre léptek tövises volt, mint a Megváltó útja a megdicsőülés felé, de lábuk nyomán virágok nyiltak. A forradalom szennyes lángjait eloltják, megmentik a bűnbeesett fővárost s a megmaradt ország szent földjét. E dicső erényekért a Fővezér Hunyadi János örökébe lép s mint a magyar idők biztoskezü kormányzója, a bölcsesség és jószág erényével szívében, elesettségből felemeli s a fejlődés és boldogság útjai felé vezeti nemzetét. Áldás, békeség legyen mindezekért a legelső magyar ember fennkölt életén.

Illesse nagyrabecsülésünk és tiszteletünk azokat is, kik országunk jobb sorsának előbbreviteléért, a nemzetek közötti viaskodások igazságszolgáltatásaiban, mint a nagy baráti nemzetek képviselői a történelmi időkben és döntő pillanatokban mellénk álltak s minket támogatva ügyünket győzelemre segítették.

Legyenek áldottak nemzetünk vezetői és nagy férfiai, mindazok, kik a húszszendős küzdelmes magyar élet sokszor vígasztalannak látszó nagy pillanataiban, mint Kormányzó Urunk tanácsadói és államférfiai a nemzet szebb jövőjéért és boldogulásáért vele együtt küzdöttek és munkálkodtak.

Legyen minden tiszteletünk dicső honvédeinké, kik vitézségükkel és hősiességükkel ellenségeinket megfélemlítették, idehaza pedig a kishitűek lelkét felbátorították és megerősítették. Ők voltak azok, kik hitték, hogy „a hősök áldozatos vére kötelez“, kik hitték és megmutatták, hogy „a haladás útja dicső múltból a diadalmas jövőbe vezet“.

Soha el nem múló hálával fordulunk a találkozás e nagy-szerű pillanatában felétek is felvidéki magyarok s közöttük is derék losonci testvérek. Köszöntjük a hozzánk visszaszakadt szép vidékeknek regényes szépségekben gazdag tájait, a lankás szőlőhegyeket, az illatos virágokkal ékes mezőket, a zúgó erdőket, történelmünk dicső emlékeivel megszentelt várakat, vármokokat, a hegyeket és a folyókat s városaitok kultúrában gazdag finom lelkületét.

Legyenek áldottak a felvidéki magyar anyák, a lelkészek, a nevelők, a magyar írók s mindazok, kik a megpróbáltatások napjaiban a csonka haza határain túl érettünk könnyeket hullattak, sebeket kaptak, üldöztettek és szenvedtek. Legyenek áldottak azok, kik a templomokban, az iskolákban és a családi tűzhelyek csendességében, az idegen hatalom síma mesterkedéseiben és csalogató kísértéseiben, a magyar gyermeket édes anyanyelvünk ismeretében, az irántunk való hűségben és a

szébb jövő bizonyosságának reménységében, édes hazánknak megtartották vagy megtartani próbálták.

Aldassék azoknak neve, kik mindent elkövettek arra, hogy a városokban és a falvakban „eleven erő és szent ígéret maradjon a drága magyar szó.” Ti voltatok azok, méltók e város szülőtteihez: Kármán Józsefhez és Sükey Károlyhoz, kik az elnyomatás idejében folytattátok Kazinczy nemzetmentő és istápoló munkáját s mint ő „nyelvet őriztetek és nyelvet alkottatok“.

Aldassanak a Felvidék magyar férfiai, magyar anyái és magyar gyermekei. A visszajött vadregényes tájak szépítsék meg a csonka haza földjét, Madách, Jókai, Mikszáth, Balassa Bálint, Bacsnányi János, Baróti Szabó Dávid, Tompa Mihály és a többi felvidéki nagy szellemnek lelkéből szétsugárzó kultúra, európaiság és humanitás szépítsék és gazdagítsák meg a magyar kultúra értékekben és színekben gazdag arculatát.

Legyenek áldottak a losonci Öregdiákok közül azok, kik a megpróbáltatások nehéz napjaiban itt, ezen a földön maradtak, vállalva az idegen impérium megalázó, nyomasztó terheit s hűségükkel, becsületességükkel és magyar érzésükkel a szenvedésekkel teli napok sokszor reménytelennek látszó küzdelmeiben, a veszedelmekben és bizonytalanságokban is teljesítették a nehéz hivatást, hogy a kishitűeket és reményvesztetteket megvígasztalják, bennünk a szébb jövő bizonyosságát élesz-gessék s mindenekfelett, hogy véreinket istenfélő hitben, nemzetünk iránt való hűségben, az együvértartozás szolidaritásában és édes anyanyelvünkhöz való ragaszkodásban nekünk megtartsák.

De köszöntöm itt azokat a szlovák testvéreket is, kik az új helyzetben a régi magyar együttélés békés napjait el nem feledték és megbecsülve a közös táj és vidék, a tradíciók és történelmi emlékek által teremtett és egybekapcsoló együttér-zéseket, magyar testvéreinknek a sorsát megkönnyítették s az idegen uralom örvényében az ő nehéz sorsukban nekik védelmet nyújtani próbáltak.

Kedves losonci Öregdiákok, szeretett testvéreim, illessen tisztelet mindannyaitokat, kik ma a messze tájakról is idefáradva a honfiúi kötelesség e szent ünnepén együtt voltatok. Illesse tisztelet és elismerés azokat, kik ünnepségünk elindításában és megtestesítésében szívük nemes hevületétől vezéreltetve annyit fáradoztak, munkálkodtak.

Kedves Bajtársaim, nemzetünk reménye a mi ifjúságunk, az ő istenfélő hitük, tudásuk és áldozatos hazaszeretetük, melyeknek lángjait húsz éven át annyi hűséggel, bizakodással és reménységgel éleszgette a drága haza minden őrhelyén a magyar nevelő. Ó, vezessen benneteket ennek az áldozatos szent

kötelességek tüze és reménysége továbbra is a magyar élet rö-
gös, de megszentelt útjain.

- Így jön az igazság hozzánk mindig közelebb és közelebb.
Ebben a hitben harcoljunk és dolgozzunk továbbra is nemze-
tünk drága gyermekeinek szebb jövőjéért, az ezeréves, boldog
Nagymagyarorszáért.

Kratofil Dezső.

Az „igazság” eszméje mint vezérelv az ujszerű közösségi nevelésben.

Ha rövid formában kellene meghatározni a nevelés felada-
tát, valószínűleg helyesen járnánk el, ha mondanivalónkat imi-
gyen próbálnánk kifejezésre juttatni: a nevelés feladata ki-
fejleszteni a nevelendő alany összes jó tulajdonságait. Bőveb-
ben körvonalazva a dolgot: szárbaszökkentetni a gyermek szel-
lemi képességeit, kibontakoztatni a benne rejlő akarati, jel-
lembeli és — nem utolsó sorban — fiziológiai szempontból ér-
tékes hajlamokat. A nevelés olyan pillanatban, azon a ponton
veszi kezébe a gyermek sorsának, fejlődésének irányítását, mi-
kor a gyermek lényegénél fogva rendkívül hajlítható, formál-
ható és a nevelés feladata, úgy bánni vele, úgy alakítani, hogy
belőle — a szó legszorosabb értelmében — egy jól nevelt egyén,
a jelen magyar társadalmi rendnek megfelelően, keresztény és
nemzeti érzelmű jó polgár váljék.

Nincs célunkban megvizsgálni azokat a természetfeletti és
természetes jótulajdonságokat, melyeknek fejlesztését a ne-
velés célul tűzheti maga elé, sem azokat a segédeszközöket, me-
lyek céljának elérésében segíthetik, sem azokat az akadályokat,
melyek eme munkájában eléje tornyosulnak, csupán egy kü-
lönleges szempontot, de az igazat megvalva a kérdés leglénye-
gesebb szempontját igyekszünk tanulmányozni, azt tudniillik,
mely a nevelői feladat és minden más erény és jótulajdonság
alapja: az igazság, mégpedig a gyakorlati életben átélt és meg-
valósított igazság között fennáll.

Kétségtelenül igaz, hogy minden tökéletesedés, minden
erény, minden helyes életelv kialakításának alapja, valami mó-
don magja az igazság. Tökéletesedni, nevelődni, a hasznos tu-
lajdonságokat kibontakoztatni, annyit jelent, mint szükségkép-
pen igazabban lenni, azaz mindjobban hozzá hasonlítani ahhoz
a képhez, amilyennek lennünk kellene. Tehát jogosnak, sőt na-
gyon is hasznosnak látszik, ha ebben a kis tanulmányban meg-
vizsgáljuk, milyen szerepet játszik vagy helyesebben kell ját-
szania a nevelésben minden erény kezdetének: az igazságnak.